

İSİM SOYLU SÖZCÜKLER

İSİM (AD)

SIFAT (ÖN AD)

ZAMİR (ADIL)

TAMLAMALAR

ZARF (BELİRTEÇ)

EDAT (İLGEÇ)

BAĞLAÇ

ÜNLEM

İSİM (AD)

Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.

A. Varlıklara Verilişlerine Göre Adlar

- 1. Özel Ad:** Yalnızca bir varlığa verilen adlardır.
- 2. Tür (Cins) Adı:** Aynı türden varlıklara verilen ortak adlardır.

B. Varlıkların Oluşlarına Göre Adlar

- 1. Somut Ad:** Beş duyu ile algılanabilen varlıkların adlarıdır.
- 2. Soyut Ad:** Beş duyu ile algılanamayan ancak varlığı zihinde algılanan kavramların adlarıdır.

C. Varlıkların Sayılarına Göre Adlar

- 1. Tekil Ad:** Tekillik ifade eden adlardır.
- 2. Çoğul Ad:** Çoğulluk ifade eden adlardır.
- 3. Topluluk Adı:** Çoğul eki almadan çoğulluk ifade eden adlardır.

DİKKAT!!!

Kimi sözcükler ad aktarması yoluyla topluluk adı olabilir.

Sınıf çok dardı.

Sınıf geziye gitmiş.

SIFAT (ÖN AD)

İsimlerden önce gelerek onları **niteleyen** veya **belirten** sözcüklerdir.

A) Niteleme Sıfatı: İsimleri renk, durum, biçim yönünden niteleyen sıfatlardır. Niteleme sıfatını bulmak için isme “nasıl” sorusu sorulur.

Beyaz ceket

Sıcak havalar

Yamuk çizgi

AKLINDA BULUNSUN...

Niteleme sıfatları niteledikleri ismin yerine kullanıldıklarında adlaşmış sıfat olur.

Sıcak havalar hepimizi bunalttı.

İyi insanlar her zaman kazanır.

Genç adam, yaşlı kadına yardım etti.

B) Belirtme Sıfatları: İsimleri işaret, sayı, belgisizlik ve soru yoluyla belirten sıfatlardır.

1. İşaret sıfatı: **Şu ev**

2. Sayı sıfatı: **İki ekmek**

3. Belgisiz sıfat: **Bazı insanlar**

4. Soru sıfatı: **Kaç gün**

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

İşaret bildiren sözcük ismin yerine kullanılırsa işaret zamiri olur.

Belgisizlik bildiren sözcükler ismin yerine kullanılırsa belgisiz zamir olur.

Soru sözcükleri ismin yerini tutacak şekilde kullanılırsa soru zamiri olur.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

“Bir” sözcüğü “tek” anlamına geldiğinde asıl sayı sıfatı "herhangi bir" anlamındaysa belgisiz sıfat olur.

Sınava bir gün kaldı.

Bir gün sen de beni anlayacaksın.

İlk ve son sözcükleri sayı sıfatı olarak kullanılabilir.

İlk sıraya yerleşti.

Son yarışmacı da geldi.

Yarım, çeyrek sözcükleri de kesir sayı sıfatıdır.

Yarım elma

Çeyrek altın

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

İsimlerden sonra da kullanılabilen tek sıfat unvan sıfatlarıdır.

Doktor Ömer

Binbaşı Semih

Hemşire Ayla

Yapılarına Göre Sıfatlar

1. Basit Sıfat

2. Türemiş Sıfat

3. Birleşik sıfat

a) Anlamca Kaynaşmış Birleşik Sıfat

O kadar boşboğaz çocuk arasında da vakayı bir sır olarak saklamak gücü.

Açıkgöz esnaf olduğu her hâlimden belliydi.

Vatansever insanlara ihtiyacımız var.

b) Kurallı Birleşik Sıfat

ZAMİR (ADIL)

Cümlede isimlerin yerini tutan ek ya da sözcüklerdir.

DİKKAT!!!

Zamirler bir cümlenin yerini de tutabilir.

Başarılı olmak için çalışmak gerekir, bunu asla unutma.

A. Sözcük Hâlindeki Zamirler

1. **Kişi (Şahıs) Zamirleri:** Ben, sen, o, biz, siz, onlar
2. **Dönüştürme Zamiri:** Kendi
3. **İşaret Zamirleri:** Bu, şu, o, diğeri, öteki, böylesi, şöylesi, bunu...
4. **Belgisiz Zamirler:** Bazısı, birkaçı, hepsi çoğu, herkes, kimse, başkası, falan, filan...
5. **Soru Zamirleri:** Kim, kimi, ne, neye nerede, kimden, hangisi, kaç...

AKLINDA BULUNSUN...

Dönüřlölük zamiri kişi zamirleri ile kullanılarak pekiştirme göreviyle kullanılabilir.

Bunun böyle olmasını siz kendiniz istediniz.

"Bu, řu" zamirleri kişi yerine de kullanılsa işaret zamiri olur.

řunlar az önce sizi sordu.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

“O” sözcüğü insan için kullanılırsa “kişi zamiri”, insan dışı varlıklar için kullanılırsa “işaret zamiri”, ismi belirtirse “işaret sıfatı”, olur.

O, bize hiçbir zaman yalan söylemedi.

O, cüzdanın içinden çıktı.

O kitap çok sürükleyiciydi.

B. Ek Halindeki Zamirler

1. İlgî Zamiri: İsimlerin yerine kullanılan "ki" ekidir.

Sizinki iki gündür buralara uğramıyor.

DİKKAT!!!

Sıfat yapan "-ki" ile ilgî zamiri olan "-ki" karıştırılmamalıdır.

2. İyelik Zamiri

Evim buraya çok yakın. Yarın sınavımız var.

Meslek gruplarının bazıları üyelerinin davranışlarından sorumlu tutulur. Anneliğin de kimi

I

açılardan bir meslek grubu sayılmasına rağmen onlardan birinin kötü davranışı diğerlerine

II

III

duyulan saygıyı pek etkilemez. Ancak iyi örgütlenmiş meslek gruplarının üyeleri, insanların

gözünde birbirleriyle öyle özdeşleşmiştir ki mesleği icra eden birinin tutumu tüm

IV

V

meslektaşların itibarını etkiler.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi zamir değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(2019 – TYT)

TAMLAMALAR

1. Sıfat Tamlaması

2. İsim Tamlamaları

a. Belirtisiz İsim Tamlaması:

b. Belirtili İsim Tamlaması

Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan yer deęiřtirebilir.

Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına sıfat girebilir.

Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan ortak olabilir.

c. Zincirleme İsim Tamlaması

En az üç ismin ya da bir başka deyişle en az iki isim tamlamasının birbirine bağlandığı isim tamlamalarıdır.

AKLINDA BULUNSUN...

Takısız isim tamlaması, gramerimizin tartışmalı meselelerinden biridir. Eski Türkçede ötüken yış “Ötüken Ormanı”, şantung yazı “Şantung Ovası” ve Türk bodun “Türk milleti” gibi takısız isim tamlaması yapısında bazı örnekler bulunmaktaydı. Türkiye Türkçesinde ise altın saat, çelik dolap, demir pençe, kâğıt mendil, elmas yüzük, gümüş kaşık, ipek çorap, tahta masa, taş köprü, yün kazak gibi şekilleri bazı araştırmacılar takısız isim tamlaması olarak değerlendirirken bazı araştırmacılar ise bu örnekleri sıfat tamlaması olarak ele almaktadır. Bu konuda özellikle yükseköğretim ile ilk ve ortaöğretimdeki bilgilerin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

(I) Emprovize caz yapan müzisyenlerde çok önemli bir yetenek var: Zihnin akış hâlini kullanmak. (II) Trans hâli olarak da bilinen akış, bütünüyle tek aktiviteye odaklandığımız durumlarda beliriyor. (III) Örneğin maratonda koşuyorsanız tüm dikkatiniz vücudunuzun hareketlerine odaklanıyor. (IV) Kas hareketlerinizi, ayaklarınızın yerle temasını hissetmeye başlıyor; benliğin kaybolduğunu gözlemliyorsunuz. (V) Böyle durumlarda odaklanılan beceriler en üst seviyede gerçekleştiriliyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(2020 – TYT)

ZARF (BELİRTEÇ)

Eylemlerin, eylemsilerin, sıfatların, adlaşmış sıfatların ve zarfların anlamını durum, zaman, yer-yön, miktar ve soru bakımından sınırlayan sözcüklerdir.

1. Durum Zarfları

Eylemin ya da eylemsinin nasıl yapıldığını, ne durumda olduğunu belirten zarflardır. Eyleme ya da eylemsiye yöneltilen "nasıl" sorusunun cevabıdır.

Çocuklar durgun görünüyordu.

Hepimiz düzenli çalışıp başarıya ulaşmıştık.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Bir cümleye kesinlik, olasılık, tekrar sınırlama anlamı katan sözcükler de durum zarfıdır.

Elbette sizi arayacağız.

Yarın belki oraya gelemem.

Bu filmi yine izleyelim.

2. Zaman Zarfları

3. Yer-Yön Zarfları

Eylemlerin ve eylemsilerin gerçekleşme sırasındaki yerini ve yönünü belirten “içeri, dışarı, yukarı, aşağı, ileri, geri, öte, beri” sözcükleridir.

4. Miktar (Nicelik / Ölçü / Azlık-Çokluk) Zarfları

Eylemleri, eylemsileri, sıfatları, adlaşmış sıfatları ve zarfları nicelik bakımından tamamlayan zarflardır. “Ne kadar” sorusuna cevabıdır. “Az, çok, pek, fazla, gayet, daha, epey, oldukça...” gibi sözcükler miktar zarfı olarak kullanılır.

Bugün çok uyumuşuz.

Oradan epey uzaklaştık.

Az dinlenip yolumuza devam ettik.

Miktar zarfları, zarfın ya da sıfatın anlamını eşitlik, üstünlük, en üstünlük bakımlarından etkileyebilir. Bu tür zarflara derecelendirme zarfı denir.

Eşitlik zarfı; gibi, kadar, denli sözcükleriyle yapılır.

Cennet kadar güzel bir koya gelmiştik.

Üstünlük zarfı, daha sözcüğüyle yapılır.

Yarın daha çok çalışmalıyız

En üstünlük zarfı, en sözcüğüdür.

En zor maçımızı kazanmıştık.

5. Soru Zarfları

Eylemlerin ve eylemsilerin anlamını soru yoluyla tamamlayan zarflardır. “Neden, niçin, niye, ne kadar, ne zaman, ne, nasıl...” gibi sözcükler soru zarfı olarak kullanılabilir.

Neden beni aramadın?

Ne zaman gideceğiz?

Buraya nasıl geldiniz?

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Yer-yön zarfı olan “içeri, dışarı, yukarı, aşağı, ileri, geri, öte, beri” sözcükleri isim çekim eki alınca adlaşır.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

“Ne” sözcüğü soru sıfatı, soru zamiri ve soru zarfı olarak kullanılabilir.

Bir ismi belirtecek şekilde kullanılmışsa soru sıfatı olur.

Çocuklar ne tarafa gittiler?

Bir ismin yerini tutacak şekilde kullanılmışsa soru zamiri olur.

Bağajda ne var?

“Neden, niçin, niye, ne diye” sözcüklerinin yerine kullanılmışsa soru zarfı olur.

Ne dönüp duruyor havada kuşlar?

AKLINDA BULUNSUN...

Bir cümlede soru edatı “mı, mi” kullanılmışsa o cümlede soru anlamı o edattan başka hiçbir sözcük türü ile sağlanamaz.

EDAT (İLGEÇ)

Tek başlarına anlamı olmayan sözcükler arasında anlam ilişkisi kuran sözcüklerdir.

“Gibi, sanki, göre, kadar, için, üzere, -e doğru, -e karşı, -e karşın, -e rağmen, -e değin, -e dek, -den dolayı, -den başka, -den önce, -den sonra, ile, yalnız, ancak, bir, tek, denli, değil, mı, mi...”

Sakalları kar **gibi** beyazdı.

Yağmur yağacak **gibi**.

Bu elbise tam bana **göre**.

Eve **kadar** yürüdük.

Sizin **için** bir kitap getirdim.

Dolaşmak **için** dışarı çıktı.

Yaptığın onca yaramazlığa **rağmen** seni seviyoruz.

Bu işin ne **denli** zor olduğunu biliyorduk.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

"ile" kelimenin sonuna gelerek cümleye birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlamı katarsa **edat**; cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarıyorsa **bağlaç** olur.

Buraya uçak **ile** geldik.

Bizi hayret**le** seyrediyordu.

Gelmeleri **ile** gitmeleri bir oldu.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Yalnız, ancak, bir, tek sözcükleri “sadece” anlamına geliyorsa edattır.

Beni yalnız sen anladın.

Bu sorunu ancak sen çözersin.

Şu dünyada bir sana güvendim.

Oraya tek sen girebilirsin.

BAĞLAÇ

Tek başlarına anlamı olmayan eş görevli sözcük ve sözcük grupları arasında bağlayıcı unsur görevi gören sözcüklerdir.

Başlıca bağlaçlar şunlardır:

ve, ile, de, ama, fakat, yalnız, ancak, oysa, oysaki, halbuki, ki, dahi, bile, çünkü, eğer, yani, veya, hatta, üstelik, hem...hem, gerek...gerek, olsun...olsun, ne...ne ...

Şiir ve roman, edebiyatın önemli türleridir.

Soğuk ve ıssız bir şehre gelmiştik.

Mahallenin gençleri ile yaşlıları toplanmıştı.

Sizi çok aradım ama hiçbiriniz telefonumu açmadınız.

Ben dahi başka bir diyara gitmek için izin talep ederim.

Ya bu deveyi güdersin ya bu diyardan gidersin.

AKLINDA BULUNSUN...

"Ne...ne" bağlacı cümleye olumsuzluk ya da ortalama anlamı katar.

Ne gelen var ne giden.

Bugün hava ne sıcak ne soğuk.

ÜNLEM

Türlü duyguları anlatan veya bir doğa sesini yansıtan kelimelerdir.

Of! Canım çok sıkıldı.

Ah, ayağımı burktum!

Eyvah, ne yer ne yâr kaldı!

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma, sakın!

AKLINDA BULUNSUN...

Ünlemler isim çekim eki aldıklarında adlaşır.

Adamın ahı gitmiş vahı kalmış.

Alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste.

Azıcık esinti olmasa insanı eritecek kadar sıcak bir İstanbul gününde şehrimin yağmurlarını

I

II

özleyerek Tophane-i Amire'deki Büyük Ustalar Sergisi'ne doğru yol alıyorum. Rönesans'ın üç büyüğü Leonardo, Michelangelo ve Raphael... Nasıl olmuş da üçü aynı zamanda, aynı

III

IV

coğrafyada yetişmiş?

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

I

II

III

IV

A) Zarf Edat Sıfat Zamir

B) Sıfat Edat İsim Zarf

C) Sıfat Zarf Zamir Edat

D) Zarf Bağlaç İsim Sıfat

E) İsim Bağlaç Zamir Zarf

(2019 – TYT)